

**Танечні пісні Архіву Полісько-Волинського народознавчого
центру:
регіонально-жанрова специфіка**

На основі текстів танечних пісень, що знаходяться в архівних матеріалах Інституту культурної антропології, з'ясовується їх жанрова специфіка, аналізуються функціональні, тематичні та ритмомелодичні відмінності регіональних різновидів поетичних моностроф.

Ключові слова: архів, танечні пісні, коломийка, козачок, шумка, краков'як, жанрова специфіка.

Одним із найбільших надбань Полісько-Волинського народознавчого центру, нині – Інституту культурної антропології – є архівні матеріали, зібрані за роки його існування. Архів Полісько-Волинського народознавчого центру (далі – Архів ПВНЦ) – один із відділів нинішнього зібрання Інституту, до якого входять достатньо опрацьовані для збереження й наукового користування фольклорні записи 1992 – 2004 рр. Решта фондів не пройшли такого ретельного опрацювання у зв'язку зі зміною умов функціонування Інституту, головно – відсутністю штатних працівників. Внаслідок цього науковий опис архіву, в якому можна легко знайти зміст кожної сторінки одиниці збереження, доведено лише до 2000 р. Далі виконувати цю копітку й виснажливу роботу вже не було кому.

Серед величезного пісенного масиву народної творчості, що зберігається в архіві ПВНЦ, значне місце займають танечні пісні. Більшість із них в міру статутних обов'язків Центру, зрозуміло, були записані на Західному Поліссі та Волині. Незважаючи на те, що цей жанр ніколи не був тут настільки популярним, як в інших регіонах (Бойківщина, Гуцульщина, Закарпаття), в архіві зберігається майже дві тисячі текстів танечних пісень, причому більше тисячі (приблизно 1200) – це поліські частівки; волинських дріботушок – біля трьохсот текстів, решта ж пісень були записані в інших регіонах, зокрема на Мараморощині, Гуцульщині, Бойківщині та ін.

Танечні пісні – один із найпоширеніших жанрів народної пісні у сучасному побутуванні, але водночас, окрім коломийки, – і один із найменш досліджених в українській фольклористиці.

Неможливо цілісно характеризувати цей жанр, не враховуючи його регіональних особливостей, оскільки в кожному терені вони мають свої жанрові різновиди. Тому мета нашої наукової розвідки – з'ясувати регіонально-жанрову специфіку тих танечних пісень, які знаходяться в Архіві ПВНЦ.

З-поміж інших народних пісень танечні вирізняються насамперед стійкою ритмічною будовою, адже у творенні танцювальної пісні провідна роль належить саме ритмо-мелодичному компоненту. Тому-то при дослідженні їх жанрової специфіки особливу увагу звернемо на ритмомелодику, а саме на використання сталої ритмічної будови, характерної

для цього жанру, тобто дворядкового чотирнадцятискладового вірша з формулою $(8+6)_2$ або $(7+7)_2$ та наявність різних її модифікацій у кожному регіоні.

Бойківським співанкам найбільш властива тверда строфічна форма коломийки, тобто дворядковий чотирнадцятискладовий вірш з формулою $(4+4+6)_2$, або $(8+6)_2$:

*Ой под дубом криниченька,
Под дубом, под дубом.
Та такого хлопця маю,
Шо з золотим зубом¹.*

*Ой у горах сніги впали, а я в капелюсі
Який з мене газда буде, як я ожинюсі².*

Хоча трапляються й різні модифікації, найчастіше – $(4+3+6)_2$:

*Ой дубе зелененький, корінне те в воді
Чи знаєш, мій миленький, що ми на розході³.*

Та $(4+3+7)_2$:

*Ой дівчино, куди йдеш? – до стодоли по овес,
Не запирай за собов – най сі вхоплю за тобов⁴.*

Іноді бойківські пісні мають змішану форму коломийки та лемківського краков'яка, коли в першому рядку 13 складів, а в другому – 12:

*Ой грайте, музики, – в мене варги велики.
Чоловік сі натив, мені варги набив⁵.*

Закарпатські коломийки, як і бойківські співанки, мають сталий віршовий розмір, але в чотирирядкових текстах, зокрема в парубочих, дуже часто розмір коломийки з формулою $(8+6)$ поєднується з її видозміною $(7+6)$:

*Ей співай, біла дівко,
Співанки розумні,
Та якби тя не збавили
Здоровлечка дурні⁶.*

¹ Архів ПВНЦ. – Ф.3.– І – Од. зб.1(запис. в с.Калини Тячівського р-ну, Закарпатської обл.) Арк.14.

² Архів ПВНЦ. – Ф.3.– Е – Од. зб.17(запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.), Арк.35.

³ Архів ПВНЦ. – Ф.3.– І – Од. зб.2 (запис. в с.Калини Тячівського р-ну, Закарпатської обл.) Арк.10.

⁴ Архів ПВНЦ. – Ф.3.– Е – Од. зб.4 (запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.) Арк.24.

⁵ Там само.

⁶ Архів ПВНЦ. – Ф.3.– І – Од. зб.2 (запис. в с.Калини Тячівського р-ну, Закарпатської обл.) Арк.18.

Чимало з таким розміром трапляється й поліських частівок:

*А я свого милейкого
На лихо не вчила
Запрягала в борону
Жито волочила⁷.*

Мало відрізняється від поліських ритмострофіка волинських дівочих (жіночих) дріботушок:

*Як була я молода,
То була я ризва
Через штири монастири
До монаха лізла⁸.*

Все ж у поліських танечних піснях переважає будова козачка, тобто чотирирядковий вірш з формулою (4+3)4, або (7+7)2. Таку будову мають більшість весільних (сваських) співанок та жартівливих приспівок до музик:

*Гармоніст, гармоніст,
Він цибулю добре їсть,
Як по вулиці іде,
То кричить: «Цибуля де?»⁹.*

Доволі часто серед поліських скочних пісень трапляються дванадцятискладові вірші з розміром (6+6)4. Саме в скочних піснях з розміром краков'яка жартівливо змальовуються взаємини діда та баби, кума й куми:

*Коляда, коляда
Дід на бабу погляда
Баба на ікону:
« Дайте самогону!»¹⁰*

*Пішов дід по гриби
Баба – по суніці.
Прийшов дід без штанів,
Баба – без спідниці¹¹.*

Кум пішов городом,

⁷ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Вишнів, Любомльського р-ну, Волинської обл.) Арк.105.

⁸ Архів ПВНЦ. – Ф.2 – М – Од. зб.35 (запис. в с.Ворончин Рожищенського р-ну, Волинської обл.). – Арк.6.

⁹ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Вишнів, Любомльського р-ну, Волинської обл.). – Арк.59.

¹⁰ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Міжгайці, Любешівського р-ну, Волинської обл.). – Арк.37.

¹¹ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Качин, Камінь-Каширського р-ну, Волинської обл.). – Арк.344.

*Кума вулицею.
Кум трасе пітушком,
Кума – курицею¹².*

Найбільша кількість поліських, як зрештою волинських та бойківських танечних пісень мають коломийкову будову – (8+6)2, (4+4+6)2. Про безперечну перевагу цього розміру свідчить також широкий діапазон тем та мотивів: кохання та залицяння; танці та музики; кум та кума; дід та баба тощо. Чимало серед них родинно-побутових, весільних та гостинних триндичок. Варто зауважити, що на відміну від бойківських жартівливих співанок, які виконуються зазвичай чоловіками, на Поліссі та Волині дівочі приспівки коломийкового розміру нічим не поступаються парубочим:

*І ти Коля, і я Коля
Обидва Миколи
Тебе били коло церкви,
Мене – коло школи...¹³*

*І ти Таня, і я Таня –
Ми з тобою дружні.
Посідали під забором
Нікому не нужні¹⁴.*

Модифікація цього ритмічного типу має формулу (4+4)4:

*Мене мати біла-біла,
Щоб я хлопців не любила,
А я седу переплачу
Люблю хлопців, де побачу¹⁵.*

Окрім коломийкового розміру в поліських та волинських дріботушках значне місце займає складоритмічна будова частівки – чотири- або шестирядковий вірш з формулою (8+7)4. Майже всі тексти цього розміру – це дівочі драстичні приспівки:

*А у мого миленького
Кучерява голова
Скільки шапок добірала:
То вілика, то мала.*

Найменш стала і водночас різноманітна ритмічна будова у волинських

¹² Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Скулин, Ковельського р-ну, Волинської обл.). – Арк.145.

¹³ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Брунетівка, Старовижівського р-ну, Волинської обл.). – Арк.312.

¹⁴ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Самари Ратнівського р-ну, Волинської обл.). – Арк.419.

¹⁵ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Кримно, Старовижівського р-ну, Волинської обл.). – Арк.331.

скочних піснях, це або розмір козачка (4+3)4:

*Ой їхала, їхала
Надибала Міхала,
Надибала Івася
Та й за ручки взялася¹⁶.*

або краков'яка (3+3)4:

*Ти музика, граєш,
нічого не маєш,
щоб ти миші лупив,
то б ти більш заробив¹⁷.*

Та найчастіше складоритмічна форма волинських пісень до танцю – змішаного типу:

*Шо музиці дати,
Шо не хоче грати,
Чи гороху, чи бобу,
Чи верцьохом по лобу¹⁸.*

А в весільних дріботушках трапляється поєднання шумкового розміру з розміром краков'яка:

*Наш маршалок сируватий
Він не вміє танцювати.
Скоро з печі впаде
Поросят наведе¹⁹.*

Як бачимо, залежно від регіону побутування, танечні пісні відрізняються не тільки назвами, а й віршовим розміром. Зокрема, бойківським співанкам характерна коломийкова будова з її модифікаціями, більшість поліських приспівків мають форму козачка або частівки, а нестала ритмічна будова змішаного типу волинських дріботушок свідчить про перехідний статус місцевих танечних традицій.

Якщо інші пісенні жанри в більшій чи меншій мірі диференціюються за тематичною ознакою, то специфічною прикметою моностроф є тематична всеосяжність, здатність відбивати усі прояви морального й матеріального народного побуту. Як зазначає Олексій Дей, багатство тем і мотивів танцювальної пісні дуже велике: що не пісенька – то й нове спостереження,

¹⁶ Архів ПВНЦ. – Ф.2 – М – Од. зб.41(запис. в с.Топільно Рожищенського р-ну, Волинської обл.). – Арк.5.

¹⁷ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (запис. в смт.Торчин Луцького р-ну Волинської обл.). – Арк.17.

¹⁸ Там само.

¹⁹ Архів ПВНЦ. – Ф.2 – М – Од. зб.16 (запис. в с.Боратин Луцького р-ну, Волинської обл.). – Арк.21

новий штрих життя, то й інший епізод чи риса людини, а в усій своїй сукупності – це широка й багатобарвна панорама народного побуту²⁰.

Регіональна належність на поширення того чи іншого тематичного спрямування хоч домінуючого значення й не має, проте часом помітна. Зокрема, серед поліських танечних пісень архіву ПВНЦ найбільшу кількість займають частівки про музик та дівочі дотинки до хлопців. На Волині парубочі дріботушки за кількістю не поступаються дівочим. Соціально-політична тематика найпритаманніша бойківським співанкам. Можливо тому, що цей жанр продуктивно побутує там і до цього часу.

В танечних піснях усіх регіонів, де були здійснені записи, провідною залишається тема кохання й залицяння. Тому своїм змістом і настроями вони найближчі до родинно-побутових та ліричних, особливо бойківські та карпатські коломийки:

*Ой, ти, любко, за горою, та я за другою.
Чи скучаєш так за мною, як я за тобою?*²¹.

*Та я тоту сорочину вишивати вмію.
Як із милим добре буде – я порум'янію*²².

А в поліських та волинських дівочих приспівках навіть тема кохання набуває властивого для цих регіонів оформлення дотину:

*А я свому миленькому
Причепила чайник.
А він ходить, задається,
Думає начальник*²³.

*Мене милий не цілує, він у мене молодець:
Він свої великі губи береже на холодець*²⁴.

Цілком вірогідно – це наслідок переломлення її через попередню купальську традицію. В обох місцевостях традиція дражливих переспівів між дівчатами й хлопцями біля купальського вогнища була дуже поширена. Причому домінували в ній, за спостереженням Віктора Давидюка, дівочі закиди, які мали спровокувати хлопців до порушення ритуальної рівноваги та подальшого поривання дівчат²⁵.

За легкими взаємними кепкуваннями у цих піснях приховане почуття

²⁰ Дей. О. Танцювальні пісні // Танцювальні пісні – К., 1972. – С.14.

²¹ Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.17(запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.32.

²² Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.18(запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.17

²³ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Любитів, Ковельського р-ну, Волинської обл.). – Арк.140.

²⁴ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Вишнів, Любомльського р-ну, Волинської обл.). – Арк.101.

²⁵ Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) – Луцьк, 2009. – С.151.

симпатії, тому нерідко можна почути ім'я конкретного адресата:

*Ой у Колі під вікном
Плавають качата.
Коля ловить і цілує,
Думає дівчата²⁶.*

*У Володі в огороді
Розцвітає білий мак
Усі хлопці поженились,
А ти Вова ходиш так²⁷.*

Найвишуканішою дотепністю й дошкульністю серед танечних пісень вирізняються все-таки парубочі, основний зміст яких – кепкування над дівчатами:

*Ой дівчино, дівчино, яка ти хороша
Навішала кораликів до самого носа²⁸.*

*Ой дівчина чорноброва поїхала в ліс по дрова
Нарубала штири вози, погубила по дорози²⁹.*

Часто в цих дотехах кмітливі парубки не соромляться жартувати і над собою:

*Ой, я хлопець-розбишака: лишень до розбою.
Та як віду на вулицю, то сі жаби бою.
Ой, я хлопець-розбишака ішов могірами
Як ми дала жаба в груди – я сі вкрив ногами³⁰.*

Швидше за все, авторство таких пісень належало дівчатам, на що явно вказує контроверза першої частини, що містить самооцінку з боку хлопця-бойка, та другої – яка відображає дівочий погляд на це. Особливістю оцінки розбишацтва як геройства вирізняються тільки бойківські коломийки.

Побут родинного життя в танечній пісні віддзеркалюється у стосунках чоловіка та жінки, свекрухи й невістки, зятя та тещі, кума й куми, діда та баби. Усі ці персонажі змальовуються в найрізноманітніших ситуаціях та образах. Найчисленнішими з родинно-побутових танцювальних приспівок в багатьох регіонах є жартівливі пісеньки про взаємини діда та баби:

²⁶ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Залізниця, Любешівського р-ну, Волинської обл.). – Арк.23.

²⁷ Там само.

²⁸ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Когильно, Володимир-Волинського р-ну, Волинської обл.). – Арк.43.

²⁹ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Вишнів, Любомльського р-ну, Волинської обл.). – Арк.26.

³⁰ Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.18(запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.11.

*Рада баба, рада баба, що дід утопився,
Наварила вареникув, а він ухопився³¹.*

*Три баби, три баби діда полюбили,
А четверта, малесенька, мало не зомліла.
Трьом дідам, трьом дідам баба ріпу хлєпче,
Четвертому, маленькому, лиш руки не мече³².*

Типовими темами пісень до скоку є танці й музики, але, на відміну від бойківських коломийок, які виконувалися з різних нагод, тому первинне призначення цих пісень з текстів майже не відчувається, в поліських текстах ця тема переважає над іншими, що безпосередньо вказує на основну їх функцію – приспівуватися до танцю:

*Заграй мені, музиченьку,
Я тебе попрошу,
Бо тобі заплатоньку
Із собою ношу³³.*

Приспівуючи до танцю, танцюристи звертаються до музик не тільки з проханням заграти, а й з метою пожартувати з ними:

*Ой прийшов я на весілля, бо грають музики,
А музики посаджали в штанини язики³⁴.*

Поряд з приспівками до танцю значну кількість серед бойківських текстів становлять пісні про самі коломийки та їх вплив на людей:

*Єк зачую коломийку, зачую, зачую,
Через тую коломийку дома не ночую³⁵.*

В окрему групу слід виділити гостинні триндички, основним мотивом яких є величання господарів дому і припрошення гостей до столу. На Волині такі пісні називають «віватами». Вважається, що створені вони в жіночому середовищі під час пригостання «на здоров'я», «на похвалу», «на подяку». Тому виконуються застольні пісні найчастіше від імені господині:

Веній, сванечко, веній

³¹ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Качин, Камінь-Каширського р-ну, Волинської обл.). – Арк.188.

³² Архів ПВНЦ. – Ф.3 – И – Од. зб. 6(запис. в с.Криворівня Верховинського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.12.

³³ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Крушинець, Любомльського р-ну, Волинської обл.). – Арк.125.

³⁴ Там само.

³⁵ Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.10 (запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.29.

*Та й з багатії хати
Привізла бутелічку –
Мешачу пітелічку³⁶.*

Наскрізним образом в застольних триндичках є горілка (або паленичка – в бойківських):

*Горілочка добра річ,
Бігла вона через піч,
Бігла вона через труби,
Да попала мені в губи³⁷.*

*Паленичко оковита, вип'ю тя до цятки,
Лиш коби-сь ня не поклала у болото лапки³⁸.*

Ще однією відмінністю є відсутність в поліських та волинських дріботушках політичних мотивів, тоді як на Бойківщині такі співанки сьогодні користуються найбільшою популярністю:

*Ой тоді добре жити, як сонце заходить
Бо вже Кучма в Путівці молодих обходить
Вертольотом приїздить, податкі привозить
Лиш у бідних молодіць трохи серці просить³⁹.*

Звичайно ж, серед поліських та волинських пісень до скоку також є суспільно-побутові, особливо серед записів, здійснених у 90-ті роки, але тут їх значно менше, причому більшість з них – російськомовні.

Завдяки своєму тематичному багатству танечні пісні побутують як в обрядовому, так і в позаобрядовому контексті. Та все ж сфера виконання і функціональні параметри приспівок до танцю деякою мірою залежать від їх регіональної належності. За нашими спостереженнями, у всіх регіонах найчастіше танечні пісні побутують на весіллі та родинних святах під час застілля і танців, рідше у календарній обрядовості.

Третину всіх скочних пісень архіву ПВНЦ становлять весільні співанки, проте у різних місцевостях вони виконуються з неоднакових нагод. Спільним в усіх регіонах, звичайно ж, є те, що на будь-якому весіллі не обходиться без веселих гостинних триндичок та жартівливих пісень до музик і танців. Найбільшу кількість знову ж таки становлять дівочі та парубочі

³⁶ Архів ПВНЦ. – Ф.1. – Е – Од. зб.5(запис. в с.Прилісне, Градиськ Маневицького р-ну, Волинської обл.). – Арк.14.

³⁷ Архів ПВНЦ – Ф. 1. – Л – Од. зб.30 (запис. в с.Тельчи Маневицького р-ну, Волинської обл.). – Арк.25.

³⁸ Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.17(запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.14.

³⁹ Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.19(запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.15.

жартівливі пісеньки, якими на весіллі обмінюються між собою дружки та бояри:

*Ой бояри-боярики, де ви сі поділи?
Чи вам миші у полові вуха не об'їли?*⁴⁰

*А я думав, що то дружка, а то пані молода,
А у неї така тота, як у пана борода*⁴¹.

На Волині їх можна почути і під час викупу молодої, який також відбувається між товаришами молодого і подругами молодої. На Поліссі такі пісні виконують за столом свашки з метою розважити присутніх. Об'єктами глузування найчастіше стають старша дружка і старший сват, староста та кухарка, господарі дому та молодята:

*Ой Іванко грушки тряс,
Маруся збирала.
Ой Маруся не йшла замуж –
На Іванка ждала*⁴².

*Ой хвалився старший сват,
Що має маєток
А він має одну кицьку
І двоє котеток*⁴³.

*Сидить свашка за столом в рожевої блузці
Виглядає з-за стола, як жаба з капусти*⁴⁴.

*Старший сват старшій дружці
Зробив дзюрку на фартушці.
Якби був би трохи далі,
То сидів би в криміналі*⁴⁵.

Основна кількість поліських весільних пісенних текстів цього жанру – сваські пісні, якими супроводжується обряд комори :

Повидемо, повидемо

⁴⁰ Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.4 (запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.11.

⁴¹ Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.17(запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.17.

⁴² Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.Любитів, Ковельського р-ну, Волинської обл.). – Арк.147.

⁴³ Архів ПВНЦ. – Ф.5 (записано в с.м.т.Шацьк, Шацького р-ну, Волинської обл.). – Арк.127.

⁴⁴ Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.17(запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.14.

⁴⁵ Архів ПВНЦ. – Ф.2 – И – Од.зб.5 (запис. в с.Лобачівка Горохівського р-ну, Волинської обл.). – Арк.11

*У комору спате.
Ой нікому ні давала
Тепер мусить дати⁴⁶.*

Подібні співанки побутують і на бойківському весіллі:

*Загойкаймо на старосту, най дає курицю.
Та час уже й зробити з дівки молодицю⁴⁷.*

*Кликав мене мій миленький до стодоли спати,
Я ще зроду не давала, тепер мушу дати⁴⁸.*

На Волині не обходиться без коротких танцювальних пісенок обов'язковий передвесільний обряд – випікання короваю. Про танці з піснями, які супроводжують цей обряд, зазначав Хведір Вовк: «Як тільки коровай посадять у піч пектись, всі парубки, присутні у хаті, кидаються на коровайниці, щоб вирвати в них цей трофей, вони скачуть і танцюють по хаті, приспівуючи. Але коли коровайницям пощастить затримати в себе лопату, то тоді вони мають перемогу, танцюють і співають»⁴⁹.

Волинські коровайниці приспівують жартівливих пісенок під час танцю з діжею:

*Кльоцало дві кльоци
З вечора до півночі.
Якби ви нас попросили
Ми б ще краще замісили⁵⁰.*

Вони також танцюють з короваем, коли виносять його до комори, а танцюючи, приспівують:

*То за діда, то за бабу,
То за тата, то за маму,
То за цілую родину
Погуляємо годину.
Ой гуляше-гуляше,
Шо хороше, то наше,
Шо погане, то не нам,
Нехай нашим ворогам⁵¹.*

⁴⁶ Архів ПВНЦ. – Ф.2 – Е – Од. зб.2(запис. в с.Старопорицьк та с.Павлівка Іваничівського р-ну, Волинської обл.). – Арк.35.

⁴⁷ Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.18(запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.16.

⁴⁸ Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.10 (запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.18

⁴⁹ Вовк Х. Студії з української етнографії та антропології – К., 1995. – С.247.

⁵⁰ Архів ПВНЦ. – Ф.2 – М – Од. зб.15 (запис. в с.Холопичі Локачинського р-ну, Волинської обл.). – Арк.17.

⁵¹ Архів ПВНЦ. – Ф.2 – М – Од. зб.16 (запис. в с.Боратин Луцького р-ну, Волинської обл.). – Арк.15.

Зважаючи на те, що бойківські співанки стали одним з найпоширеніших жанрів у своєму регіоні, то й на весіллі піснями цього жанру супроводжується багато обрядів, одним з яких є вінкоплетення:

*Ой, вінку мій зелененький, плела-м тя з барвінку
Та й я тебе, вінку, ношу останню недільку⁵².*

Як бачимо, специфіка побутування пісень до танцю багато в чому залежить від регіональних особливостей цього жанру. Сфера виконання поліських та волинських пісень – значно вужча, ніж бойківських та карпатських співанок, які набули великої популярності в цьому регіоні. На Волині більша частина танцювальних пісень побутує лише на весіллі серед молоді. В поліських скочних піснях найбільшу групу становлять приспівки до танцю та обрядові.

Отже, регіональні відмінності побутування танечних пісень стосуються їх функціональних параметрів та ритмомелодики, існують також незначні відмінності у тематиці, хоча мотивових паралелей спостерігається чимало. Що ж до поетичних засобів, то це, на нашу думку, – найбільш об'єднуюча риса танечних пісень з усіх регіонів, що свідчить про наявність загальної національної традиції цього поетичного жанру. Проте, зважаючи на сучасні реалії, лише стосовно карпатського регіону зберігає свою актуальність думка Філарета Колесси про те, що цей вид пісенності є «найбільш живучою віткою» української народної поезії, яка постійно розвивається, зростає й наповнюється новим змістом, обіймаючи всі сторони народного життя й побуту⁵³.

Елена ОСТАПЮК

**ПЛЯСОВЫЕ ПЕСНИ АРХИВА ПОЛЕССКО-ВОЛЫНСКОГО
НАРОДОВЕДЧЕСКОГО ЦЕНТРА:
РЕГИОНАЛЬНО-ЖАНРОВАЯ СПЕЦИФИКА**

На основе текстов плясовых песен, которые находятся в архиве Института культурной антропологии, исследуется их жанровая специфика, анализируются функциональные, тематические и ритмомелодические отличия региональных видов поэтических моностроф.

Ключевые слова: архив, плясовые песни, коломыйка, казачок, шумка, краковяк, жанровая специфика.

Olena Ostapiuk

**The dance songs of archives of Polysky-Volynsky centre: regional and
genreous specific**

On the base dance songs of archives materials of Institute culture

⁵² Архів ПВНЦ. – Ф.3 – Е – Од. зб.18(запис. в с.Пороги Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.). – Арк.16.

⁵³ Ф.Колесса Українська усна словесність – Львів, 1938 –С.105.

anthropology author defines their genreous specific, analyses functional, rhythmical and contental peculiarities of regional varieties of dance songs.

Key words: *archives, dance songs, kolomyka, kozachok, shoomka, krakoviak.*